

**NÁRODNÍ
SPORTOVNÍ
AGENTURA**

Strategický plán rozvoje parasportu v ČR na roky 2020–2022

č.j.: NSA-0294/2020/01

V Praze 18. 6. 2020

Obsah

1.	Úvod	3
2.	Vznik Strategického plánu rozvoje parasportu v ČR.....	5
2.1	Důvod a cíl vzniku Strategického plánu rozvoje parasportu v ČR	5
2.2	Uživatelé Strategického plánu rozvoje parasportu v ČR	5
2.2.1	Aktivní sportovci	5
2.2.2	Reprezentace.....	6
2.2.3	Trenéři	6
2.2.4	Střešní organizace a sportovní svazy pro ZPS.....	7
2.2.5	Sportovní kluby, tělovýchovné jednoty	10
2.2.6	Talentovaní sportovci, mládež.....	10
2.2.7	Dobrovolníci	11
2.2.8	Státní správa a samospráva	11
2.2.9	Resortní sportovní centra	12
2.2.10	Pořadatelé významných sportovních akcí pro ZPS	12
2.3	Sportoviště, sportovní vybavení, investiční potřeby	13
2.4	Mezinárodní organizační praxe v parasportu.....	13
2.5	Relevantní dokumenty vztahující se k tématu parasportu	14
3.	Strategické oblasti podpory parasportu v ČR.....	15
3.1	Koncepční prostředí parasportu.....	15
3.2	Kvalita poskytovaných sportovních aktivit v parasportu	17
4.	Finanční dosahy realizace jednotlivých opatření	19
5.	Závěr – shrnutí.....	19
6.	Použité zkratky	21

1. Úvod

Strategický plán rozvoje parasportu v ČR na období 2020–2022 (dále jen „Plán“) vzniká na základě nastavení opatření v II. Akčním plánu ke koncepci SPORT 2025 na období 2020–2021. Konkrétně se jedná o opatření č. 13 „Zabezpečení podpory v oblasti parasportu“. Hlavním cílem tohoto opatření je vytvoření „Strategického plánu rozvoje parasportu v ČR na období 2020–2022“. Na základě tohoto dokumentu bude vycházet metodická a koordinační podpora NSA směrem k oblasti parasportu.

Parasportem se v tomto dokumentu terminologicky označují veškeré organizované sportovní aktivity pro osoby se zdravotním postižením. Jde o sporty, které oficiálně zastřešuje jakákoliv organizace působící jako mezinárodní autorita, jak pro jednotlivé druhy zdravotního postižení, tak pro specifické druhy sportů s podporou zdravotně postižených sportovců (dále jen „ZPS“) se všemi mezinárodně uznávanými typy zdravotního postižení (mentální, sluchová spastická, tělesná, zraková a sportovci po transplantaci).

Historie deaflympismu se na našem území datuje od roku 1922, kdy se v Praze a následně v Brně ustavily sportovní kroužky pražských hluchoněmých, kteří hledali cestu organizovaného sportovního vyžití v rámci vlastního zájmového sdružení. Česká republika byla prostřednictvím pana Říhy při založení Světové organizace neslyšících sportovců (dále jen „CISS“) v roce 1924 v Paříži. Pan Říha se stal místopředsedou této mezinárodní autority. V roce 1928 se reprezentace ČSR zúčastnila Světových her v Amsterdamu, kde fotbalisté skončili druzí.

Historie sportu pro sportovce s tělesným postižením se datuje již od roku 1947, kdy PhDr. Vojmír Srdečný v Rehabilitačním ústavu v Kladrubech uspořádal tzv. „Kladrubské hry“, které se konají dodnes.

Krátce po roce 1989 bylo založeno několik střešních organizací, jejichž hlavním posláním byla realizace sportovních aktivit pro ZPS. Počáteční nadšení všech zúčastněných bylo zásadní příčinou velkého úspěchu českých výprav na Paralympijských hrách (dále jen „PH“) v Sydney 2000 a Athénách 2004, kdy díky mnoha medailovým úspěchům obsadil Český paralympijský tým 11. a 12. místo v hodnocení národů. Paralympijské hry v Sydney byly zatím nejúspěšnější v historii. Česká reprezentace vybojovala 43 cenných kovů (15 zlatých, 15 stříbrných a 13 bronzových).

Bohužel dlouhodobě neřešené problémy a následný rozkol parasportovních organizací po PH v Athénách výrazně ovlivnil celé české prostředí parasportu a jeho dopady již více jak patnáct

let pociťují všechny jeho současné sportovní aktivity. Celá situace a její postupné stupňování v rámci boje o moc a výhradní kompetence především na úrovni Českého paralympijského výboru (dále jen „ČPV“) se zacyklila do té míry, že celá oblast parasportu je v současné době naprosto roztříštěná, s velmi negativním dopadem do všech oblastí parasportu v ČR a značným mezinárodním přesahem, zejména směrem k Mezinárodnímu paralympijskému výboru (dále jen „IPC“), jakožto zastřešující organizaci. Na posledních paralympijských hrách v Rio de Janeiru v roce 2016 získala česká výprava už pouze sedm medailí (jednu zlatou, dvě stříbrné a čtyři bronzové), oproti minulosti se jedná o výrazný pokles úspěšnosti české reprezentace.

Ačkoliv na poměrně malý počet aktivních ZPS v současné době existuje více střešních a servisních organizací, ani jedna z nich doposud nevytvořila žádný strategický dokument, kterým by se pokusila tuto část českého sportovního prostředí na základě dostupných dat a analýzy definovat a nastavit taková opatření, která by v prostředí parasportu pomohla vyjasnit jednotlivé kompetence, zvýšit transparentnost a kvalitu realizovaných a plánovaných sportovních aktivit. Tato základní absence je zjevná od úrovně ČPV. IPC svým členům doporučuje podobný dokument realizovat a sám vypracoval již několik na sebe navazujících strategických dokumentů, jejichž opatření průběžně realizuje. Stejně postupuje i většina národních paralympijských výborů (dále jen „NPV“) vyspělých, ale i některých rozvojových zemí světa.

Národní sportovní agentura (dále jen „NSA“) dle zákona č. 178/2019 Sb., který je novelou zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu (dále jen „zákon o podpoře sportu“), je dle § 3d povinna působit také v oblasti parasportu. NSA tuto oblast vnímá jako velmi důležitou součást sportovního prostředí v ČR a jedním z prioritních cílů NSA je zajištění a posílení dostupnosti sportu pro ZPS. Z těchto důvodů bude usilovat o vytváření uceleného systému podmínek pro všechny ZPS, a to ve spolupráci se sportovními svazy a servisními organizacemi jak pro ZPS, tak i pro jednotlivé sporty.

Předkládaný materiál je rozdělen do šesti částí. Obsahem první části jsou základní informace vztahující se k tomuto strategickému dokumentu, druhá část popisuje kontext a okolnosti vzniku plánu, stručně mapuje vývoj sportu pro ZPS po roce 1989, upozorňuje na nejdůležitější relevantní mezinárodní i národní dokumenty vztahující se k tomuto tématu. Třetí část zahrnuje popis strategických oblastí a opatření pro podporu ZPS, na které je Plán zaměřen. Čtvrtá část materiálu se věnuje zabezpečení finančních prostředků na realizaci opatření. Další část je shrnutím materiálu a v závěrečné části je uveden seznam zkratk.

2. Vznik Strategického plánu rozvoje parasportu v ČR

2.1 Důvod a cíl vzniku Strategického plánu rozvoje parasportu v ČR

Hlavním důvodem pro vznik tohoto materiálu je skutečnost, že historicky neexistuje žádný strategický dokument, který by definoval jakoukoliv koncepci v oblasti českého sportovního prostředí pro ZPS. Tato oblast je již několik let těžko uchopitelná, kompetence jednotlivých aktérů jsou nevyjasněné a v celém prostředí se těžce orientují všechny skupiny uživatelů uvedené v bodě 2.2. Mnohaleté snahy o nastolení systémovosti a koncepce v této sportovní oblasti zatím byly marné. Z těchto důvodů je cílem NSA v souladu se zákonem o podpoře sportu analyzovat současný stav v oblasti parasportu a na základě důkladné analýzy realizovat a podporovat taková opatření, která povedou k nastavení koncepčně ujasněných, transparentních a demokratických podmínek ve sportu ZPS tak, aby byly v souladu s požadavky všech mezinárodních sportovních autorit. Pozice NSA bude v této problematice striktně dodržována ve formátu mediátora a koordinátora s cílem dosáhnout výše uvedených parametrů pro oblast parasportu v ČR.

2.2 Uživatelé Strategického plánu rozvoje parasportu v ČR

Primární cílovou skupinou využívající Strategický plán a zejména výsledky naplňování jeho opatření jsou ZPS. Neméně důležitými uživateli jsou také všechny spolky a další organizace, do jejichž náplně patří oblast parasportu, neboť právě na ně a na stabilizaci podmínek v této oblasti jsou opatření Plánu zaměřena. K neméně důležitým uživatelům patří také veškeré orgány státní správy a všechny úrovně samosprávy, které mají k dané problematice kompetence.

2.2.1 Aktivní sportovci

Dle výsledků šetření Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) zveřejněných v červnu 2019 má téměř 13 % obyvatel ČR nad 15 let zdravotní postižení, které je dlouhodobě omezuje v běžném životě. Je to kolem 1,15 milionu lidí, z toho téměř jedna čtvrtina z nich je mladší 55 let, tedy se jedná asi o 287 000 lidí v aktivním věku. Ve věku do 14 let má pak handicap sedm procent chlapců a děvčat, tedy celkem asi 117 000. Z výše uvedeného počtu lidí je asi 47 % osob s tělesným postižením, 14,4 % se zrakovým postižením, 10 % s mentálním postižením a necelých 10 % se sluchovým postižením. Zbytek procent tvoří osoby s dalšími typy postižení např. vnitřních orgánů a kůže apod.

Z dostupných zdrojů je zřejmé, že aktivní sport realizovaný v různých sportovních spolcích realizuje pouhé 1,25 % z celkového počtu handicapovaných osob do 55 let. Avšak dle

zveřejněných výzkumů se sportu věnuje až 50 % dospělé populace bez handicapu a 30 % dětské populace do 15 let bez handicapu.

V tělovýchovných jednotách (dále jen „TJ“) a sportovních klubech (dále jen „SK“) žádajících o dotaci v neinvestičních výzvách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) bylo vykázáno za roky 2018 a 2019 okolo 5 000 pravidelně minimálně jednou týdně sportujících osob ZPS, z toho přibližně 1 000 sportovců se danému sportu věnuje alespoň na výkonnostní úrovni. Součástí SK a TJ, které jsou zastřešeny ČPV a Unie zdravotně postižených sportovců (dále jen „UZPS“), je celkem pouze 3 000 sportovců. Tedy asi 2 000 ZPS není těmito organizacemi nijak zastřešeno a koordinováno.

2.2.2 Reprezentace

Z celkového počtu ZPS uvedených v bodu 2.2.1 bylo na úrovni reprezentace v roce 2019 podpořeno 206 sportovců jednotlivců a 154 sportovců v kolektivních sportech, z toho pouze necelých 55 % je členem některého ze svazu ZPS, který jim zároveň nabízí podmínky pro sportovní přípravu.

Zbývajících 45 % sportovců hledá kvalitní zázemí ve svazech, federacích a asociacích pro specifický druh sportu, který zároveň poskytuje podmínky pro sport ZPS. Stejný směr, kterým se ubírají tito sportovci, je naprosto běžný ve všech vyspělých zemích světa již mnoho let. Je to směr, který garantuje ve svých stanovách a vizích IPC a na rozdíl od ČR je v mezinárodním měřítku kooperace organizací pro specifický druh sportu se svazy ZPS naprostou samozřejmostí.

2.2.3 Trenéři

Přesné údaje o počtu a kvalifikovanosti trenérů působících v oblasti parasportu nejsou známy. V návaznosti na dlouhodobou roztržitost prostředí parasportu existuje v ČR anomálie, kdy se vyskytuje několik reprezentačních trenérů v jednom sportovním odvětví, a to bez jakékoliv vzájemné spolupráce a koordinace činností. Vzájemnou spolupráci a koordinaci zpravidla nepodporují ani střešní organizace ZPS mezi sebou. Jedním z výsledků tohoto stavu je nelichotivé reprezentování paratýmu ČR na vrcholných akcích, kdy do zahraničí vyjíždí na stejnou akci bez jakékoliv koordinace několik nesourodých reprezentačních skupin, v nesourodém reprezentačním oblečení a bez jasně vymezených kompetencí jednotlivých členů výpravy. Liší se i míra podpory střešních organizací, kterou jsou ochotny poskytovat jednotlivým reprezentačním skupinám.

Na středních a vysokých školách v ČR je sice možnost studia aplikované tělesné výchovy a sportu osob se specifickými potřebami, ale jejich vzájemná provázanost na střešní organizace ZPS je takřka nulová.

Na kvalitní úrovni však existuje spolupráce mezi školami a jednotlivými sportovci či regionálními spolky.

Do roku 2017 nebyla podpora činnosti trenérů na regionální úrovni nijak cíleně státními dotacemi podporována. Tento stav byl částečně napraven dotační výzvou MŠMT, kdy téměř 50% celkové dotace určené na podporu ZPS bylo posláno přímo do SK/TJ a ty měly možnost využít dotaci také na financování mzdy či služby trenéra.

2.2.4 Střešní organizace a sportovní svazy pro ZPS

Český paralympijský výbor

ČPV byl založen 26. ledna 1994 na základě dohody národních svazů dle typu postižení. Jeho struktura zůstala od samého počátku nezměněna a jeho výhradními členy jsou od samého počátku:

- Česká federace Spastic Handicap (ČFSH)
- Český svaz mentálně postižených sportovců (ČSMPS)
- Český svaz neslyšících sportovců (ČSNS)
- Český svaz tělesně postižených sportovců (ČSTPS)
- Český svaz zrakově postižených sportovců (ČSZPS) a od roku 2005
- Česká asociace tělesně handicapovaných sportovců (ČATHS)

Jedná se o svazy zastřešující mentálně, sluchově, spasticky, tělesně a zrakově postižené sportovce. Každý druh zdravotního postižení zastupuje pouze jeden svaz, výjimka je u tělesně postižených sportovců, které od roku 2005 zastupují dva svazy. Uvedená abnormalita vznikla po paralympiádě v Athénách v roce 2004 po neshodách uvnitř ČPV a tento stav trvá do současnosti. Další abnormalitou je začlenění neslyšících sportovců do systému ČPV. Neslyšící

sportovci na mezinárodní úrovni nejsou začleněni ve strukturách IPC a zaštiťuje je CISS. Důvodem jsou zcela odlišné požadavky a potřeby k aplikaci jednotlivých sportů na tento druh zdravotního handicapu.

Členy IPC jsou jednotlivé NPV, regionální organizace, a především mezinárodní sportovní federace. Tato struktura je dána stanovami IPC, které jsou poměrně rozsáhlé, neustále se aktualizují a vycházejí z potřeb kooperace s mezinárodními sportovními federacemi jednotlivých sportů, na které byly delegovány kompetence k řízení těchto sportů i pro ZPS. Ve vyspělých zemích světa podobnou strukturu dodržují všechny NPV. Přestože ČPV je povinen jako člen IPC dodržovat stanovy IPC, je od samého vzniku naprosto uzavřenou organizací bez jakékoliv možnosti rovnocenného členství dalších sportovních spolků. Mezi řádné členy ČPV patří pouze dříve zmíněné sportovní svazy dle typů postižení. Tito členové striktně odmítají nastavení své struktury dle modelu IPC. Na nových stanovách ČPV pracuje od roku 2012 na základě memoranda s IPC, kdy byla ČR v IPC suspendována. Dle tohoto memoranda měl ČPV mít do konce roku 2012 nové stanovy a ustavující valnou hromadu. Důvody, pro které stanovy ČPV doposud nebyly v očekávaném znění připraveny, nejsou nikomu mimo strukturu ČPV známy, rovněž funkce valné hromady stále chybí. Stávající model je založen na striktním centralizovaném řízení z členských organizací ČPV, což naprosto nedává možnost jakékoliv kooperace v rámci jednoho sportu napříč zdravotními handicapu. V praxi pak každý svaz organizuje své celorepublikové soutěže pro několik málo sportovců jednotlivých kategorií, a to výhradně členů pořádajícího svazu. Po vzoru IPC lze však mnoho akcí pořádat jednotně pro více zdravotních vad a vycházet ze společného řízení daného sportovního odvětví. Společné řízení daného sportu dává základ jednotného týmu na vrcholné soutěže typu PH / MS / ME apod. včetně realizačního týmu (reprezentační trenér, lékař, fyzioterapeut a další servis). V neposlední řadě je řízení po sportech z hlediska ekonomického zajištění mnohem efektivnější.

Unie zdravotně postižených sportovců

UZPS byla založená na jaře roku 1990 a je sdružená v České unii sportu (dále jen „ČUS“). Ve výročních zprávách UZPS o sobě uvádí, že je multisportovní formací střešního typu. UZPS je sdružením sportovních svazů a federací, členěných podle jednotlivých druhů trvalého zdravotního postižení, sdružených v ČPV členstvím řádným nebo přidruženým. Za každý druh zdravotního postižení je v UZPS sdružen jeden svaz, výjimku tvoří i zde tělesně postižení, kteří s ohledem na vzniklou situaci jsou po přechodné období, a to do doby svého předpokládaného sloučení, zastoupeni dvěma samostatnými svazy, a to ČATHS a ČSTPS. Ve stanovách je výslovně uvedeno, že řádnými členy UZPS nemohou být jednotlivci, jednotlivé

sporty, jednotlivé tělovýchovné jednoty a sportovní kluby, nebo jiné frakční formace, ani jiné osoby, nesdružené v ČPV. Posláním UZPS je všestranně, zejména ekonomicky a servisně, podporovat rozvoj tělesné výchovy, sportu a turistiky zdravotně postižených všech věkových kategorií na území České republiky a napomáhat k vytváření podmínek provozu všech volně sdružených svazů, přičemž UZPS plně uznává Etický kodex IPC.

UZPS spolupracuje a jedná jménem všech sdružených svazů se státními institucemi i nevládními organizacemi, které mají se zdravotně postiženými vztah. Jde o uzavřenou organizaci, která složením členů kopíruje strukturu ČPV. Z dostupných zdrojů není zřejmé, jaké konkrétní aktivity pro vykazovanou četnou základnu tato organizace realizuje.

České hnutí speciálních olympiád

V dubnu 1990 oficiálně vzniká České hnutí speciálních olympiád (dále jen „ČHSO“). Tato organizace je oficiálním akreditovaným národním zástupcem Special Olympics (dále jen „SO“). ČHSO v souladu s cíli a pravidly SO organizuje akce speciálních olympiád v ČR a zajišťuje zapojení ČR do mezinárodních programů SO. ČHSO sdružuje 130 sportovních klubů SO v celé ČR a do jeho programu pravidelného sportování je v těchto klubech zapojeno přes 2500 sportovců s mentálním postižením.

Tato organizace nemá žádné vazby na ČSMPS, a ačkoliv jsou obě organizace zacílené na stejnou cílovou skupinu, nemají nastavenou žádnou spolupráci.

Sportovní svazy, federace a asociace pro jednotlivá odvětví parasportu v oblasti sportu pro ZPS nebo pro specifický druh sportu s podporou ZPS

Oblast parasportu kromě svazů ZPS zajišťuje v současné době ještě dalších přibližně 15 sportovních svazů, federací a asociací pro jednotlivá odvětví parasportu, ať už v oblasti jednotlivého sportovního odvětví pro ZPS, tak i pro specifický druh sportu s podporou ZPS. Snahou těchto spolků je zajištění takových podmínek ZPS, jaké jsou běžné v ostatních vyspělých státech. Ze strany střešních organizací ZPS není dlouhodobě zaregistrován žádný zájem o kvalitní spolupráci, což je v zásadním rozporu se základními zásadami IPC. Jedná se o další stupeň selhání systémového zajištění a struktury v rámci ZPS v ČR.

Český Tým Transplantovaných, z.s.

Spolek Český Tým Transplantovaných, z.s. (dále jen „CTT“) je nezávislou, neziskovou a humanitární organizací, sjednocující pacienty po transplantaci, kteří se i po složité operaci věnují svému dřívějšímu koníčku, tj. sportu. CTT zastupuje Českou republiku ve Světové federaci her transplantovaných (WTGF), jejímž členem je od roku 1991 (tehdy pod jménem jiné organizace), stejně jako v evropské federaci (ETDSF) od jejího založení v roce 1999. WTGF má již 69 členských států ze všech kontinentů.

Čeští transplantovaní sportovci se pravidelně zúčastňují letních i zimních světových her a evropských her. Od vstupu na světové kolbiště se dosud z žádných her nevrátili bez medailí.

2.2.5 Sportovní kluby, tělovýchovné jednoty

Na území ČR nabízí v současnosti sportovní aktivity pro ZPS asi 110 aktivních SK/TJ. Z toho pouze 67 těchto organizací je zastřešeno jednou ze střešních organizací uvedených v bodu 2.2.4 prostřednictvím jednoho ze svazů ZPS, tedy členů ČPV a UZPS. Zbýlých 43 SK/TJ jsou buď členem svazu či sportovní federace a asociace pro jednotlivé sportovní odvětví ZPS nebo svazu či sportovní federace pro specifický druh sportu s podporou ZPS a nejsou nijak zastřešeny žádným svazem ZPS, tedy ani žádnou mezinárodní autoritou ZPS.

2.2.6 Talentovaní sportovci, mládež

V informačních zdrojích střešních organizací chybí jakákoliv informace k definici talentovaného sportovce a mládeže, případně aktivitách zaměřených na tuto cílovou skupinu. V parasportu může jít o dvě různá témata, protože talentovaným parasportovcem se může stát člověk i v pokročilejším věku, než je obvyklé v majoritní společnosti. Důvodem bývá nehoda nebo prodělané závažné onemocnění s trvalými zdravotními následky. Ve světovém měřítku existuje mnoho paralympioniků, medailistů v pokročilejším věku s obdivuhodnými sportovními výkony. České střešní organizace ZPS nemají žádný program na podporu talentovaných sportovců ani mládeže, který by byl veřejně či mediálně známý. ČPV se nijak nezajímá o projekty dlouhodobě nabízené ze strany IPC, které začínající sportovce podporují finančně a i organizačně.

Medializovaný projekt Paralympijská výzva je komerční program, jehož hlavní cíle chtějí přivést handicapované děti k pohybu, ke sportu jako takovému a v dlouhodobém horizontu podpořit paralympijské hnutí skrze mladé talenty. Je však zřejmé, že tyto cíle se nedaří naplnit, neboť z vykazované členské základny parasportu je zřejmé, že projekt nijak

negeneruje žádné nové ZPS v mládežnickém věku, ani nijak nepodporuje nové talenty. Nové ZPS tak vyhledávají pouze SK/TJ.

2.2.7 Dobrovolníci

V parasportu není dobrovolnická činnost nijak centrálně koordinována, podmínky pro dobrovolnickou činnost si zajišťují spíše jednotlivé SK/TJ a zejména sportovci samotní. Bez obětavé činnosti mnoha dobrovolníků by sportovní činnost parasportovců, a tím i jednotlivých klubů, nemohla být realizována v takových rozměrech, v jakých ji známe.

V oblasti parasportu jde tedy zpravidla o neformální dobrovolnictví, kdy jakákoliv pomoc je poskytována z vlastní vůle dobrovolníka a bez nároku na mzdu. Takovými dobrovolníky jsou zpravidla kamarádi a rodinní příslušníci. V menší míře se vyskytuje formální dobrovolnictví, které je zaštitěno organizací nebo institucí, a jeho podoba je většinou upravena i písemnou smlouvou. Klasická dobrovolnická služba dle zákona o dobrovolnické službě se téměř nevyužívá a nenabízí.

2.2.8 Státní správa a samospráva

Roli státní správy a samosprávy definuje zákon o podpoře sportu. Jejich úlohou je kromě jiného podporovat oblast parasportu, což se děje zejména prostřednictvím státní podpory sportu formou dotačních a grantových výzev na podporu parasportu. Do roku 2019 bylo hlavním poskytovatelem státní podpory MŠMT, v průběhu roku 2020 dochází postupně v souladu se zákonem k delimitaci kompetencí v oblasti sportu z MŠMT na NSA a od roku 2021 bude NSA plně zodpovědná za financování sportu v ČR, tedy vypsání státních programů na podporu sportu včetně oblasti parasportu. Neméně důležitým zdrojem finanční podpory jsou pro SK/TJ dotační a grantové výzvy jednotlivých krajů a obcí. Dotační oblasti definované státní správou a samosprávou se v podstatě navzájem kopírují. Výrazně na všech úrovních chybí podpora investic podporující parasport. Střešní organizace ZPS doposud zpravidla využívaly výhradně podporu z rozpočtové kapitoly MŠMT a na rozdíl od zahraniční praxe nijak neprojevily snahu o čerpání z jiných zdrojů státní správy. Jde např. o programy Erasmus+ nebo Operační program Zaměstnanost Ministerstva práce a sociálních věcí, kde existovalo několik výzev na podporu zaměstnanosti osob se zdravotním postižením a byly vhodné např. na podporu zvýšení kvalifikace končících vrcholových sportovců s následnou podporou zapojení na trhu práce (duální kariéra).

Dle dostupných informací ČPV na rozdíl od ostatních NPV nijak nevyužívá ani bohaté nabídky finanční podpory v programech nadačního fondu AGITOS, které jsou realizovány na podporu vize IPC „usilovat o inkluzivní svět prostřednictvím sportu“.

2.2.9 Resortní sportovní centra

Podporu ZPS zajišťují do určité míry všechny tři resortní centra, tedy Centrum sportu Ministerstva vnitra, Armádní sportovní centrum Ministerstva obrany a Vysokoškolské sportovní centrum MŠMT (dále jen „VSC“). Zatím pouze VSC má nastavenou koncepci podpory v rámci sportovní sekce ZPS, ta existuje v gesci VSC od 1. 10. 2015. Smyslem nabízené kooperace ze strany VSC je špičková příprava vybraných sportovců ZPS na světové soutěže v průběhu čtyřletého cyklu. Spolupráce vznikla na základě jednání vedení VSC a vedení ČPV.

Podporou ZPS se okrajově zabývají i Centrum sportu a Armádní sportovní centrum. Zde se jedná o podporu, která byla nastavena na základě spolupráce a individuální domluvy s jednotlivým svazem, federací nebo asociací pro jednotlivé sporty, které poskytují podmínky pro dané sportovní odvětví i pro ZPS.

2.2.10 Pořadatelé významných sportovních akcí pro ZPS

Termín VÝZNAMNÉ SPORTOVNÍ AKCE pro ZPS zahrnuje sportovní soutěže s inkluzivním přístupem alespoň národního charakteru nebo akce mezinárodního charakteru, které jsou součástí oficiálního kalendáře odpovídající mezinárodní sportovní autority. V souladu se strategickými dokumenty IPC a se Závěry Rady Evropské unie a zástupců členských států zasedajících v Radě o přístupu osob se zdravotním postižením ke sportu probíhají už od roku 2015 také v ČR masové akce s inkluzivním přístupem k ZPS a také vrcholné soutěže pro ZPS, které organizovaly svazy pro daný druh sportu. Tyto akce měly vysoký kredit a ohodnocení ze strany IPC, ačkoliv se na nich nepodílely žádné střešní organizace specializované na ZPS. Jako příklad úspěšných akcí lze uvést Mistrovství Evropy v paralympijské biatlonu 2018 v Plzni nebo MS v paralympijské biatlonu 2019 v Ostravě, na jehož realizaci se nijak nepodílel ČPV. Pořadatelům se podařilo několikrát vyprodat Ostrava Arénu. Nejsledovanějším pořadem dne 3.5. 2019 na ČT sport se stal přenos semifinále ČR – USA.

Významnou roli pro masovou podporu parasportu v České republice mají např. sportovní projekty, které integračně spojují téměř všechny zástupce společnosti a jsou dlouhodobě organizovány spolkem Cesta za snem, z.s. K neznámějším akcím patří např. Metrostav handy cyklo maraton nebo ČEZ handy biatlon či kvadriatlon.

2.3 Sportoviště, sportovní vybavení, investiční potřeby

Sportovní infrastruktura je v České republice katastrofálně zastaralá. Podle údajů ČUS dosahuje její stáří v průměru až 49 let. Většina sportovišť není bezbariérově přístupná, chybí bezbariérové zázemí. Tuto situaci se daří postupně měnit s investicemi, které míří na podporu celkové rekonstrukce a modernizace sportovišť, a podmínky bezbariérové úpravy jsou v ČR legislativně upraveny.

Oblast parasportu však dlouhodobě postrádá dotační podporu investic do sportovního vybavení a mobility. Sportovní vybavení ve všech sportech pro ZPS je několikanásobně finančně náročnější než vybavení pro zdravé sportovce. Jde zejména o kompenzační pomůcky jako je např. speciální sportovní vozík, speciální bicykly atd. Pořízení takovéto nezbytné pomůcky stojí řádově statisíce korun a je nutné si uvědomit, že na tuto kompenzační pomůcku nepřispívají zdravotní pojišťovny ani minimální část pořizovacích nákladů.

Financování sportovního vybavení je zpravidla pouze na sportovci a jeho rodině, za veliké spolupráce různých nadací a případných sponzorů. Zároveň chybí investiční podpora mobility, která je pro ZPS stejně důležitá jako sportovní vybavení. Dopravní infrastruktura ve veřejné dopravě je k handicapovaným osobám velmi nepřívětivě nastavena a téměř všichni sportovci jsou odkázáni na dopravu, kterou si zajišťují buď vlastními automobily nebo automobily, které provozují SK/TJ nebo sportovní svazy. Tyto spolky mají mizivé možnosti, jak modernizovat nebo rozšířit vozový park, neboť výzvy, které doposud v oblasti investic vyhlášovalo MŠMT, obsahovaly podmínky pro žadatele, které spolky působící v oblasti parasportu nesplňují.

2.4 Mezinárodní organizační praxe v parasportu

Ve vyspělých zemích světa je všeobecně uznávanou strukturou parasportu model IPC. Na národní úrovni zpravidla bývá jedna servisní organizace, kterou je NPV. Do struktury každého NPV jsou vždy v souladu se strukturou IPC demokratickou formou zvoleni zástupci těchto skupin:

- národní svazy dle typu postižení,
- národní organizace jednotlivých sportů, které jsou členy mezinárodních sportovních federací jak pro sportovce s handicapem, tak pro sportovce bez handicapu,
- zástupci paralympijských sportů, pro které je doposud mezinárodní autoritou IPC,
- zástupci sportovců.

Ve většině případů jsou mimo tuto strukturu deaflympijské sporty, ve větších zemích také sporty transplantovaných a Hnutí speciálních olympiád. Řízení celé struktury se děje po sportovních sekcích. Členy realizačního týmu si řídí každá sportovní sekce samostatně a členy realizačního týmu jsou jak odborní zástupci daného sportu, tak odborní zástupci za každý relevantní typ handicapu. NPV plní spíše administrativní roli vůči mezinárodním sportovním autoritám tam, kde je to relevantní.

2.5 Relevantní dokumenty vztahující se k tématu parasportu

V oblasti podpory sportu ZPS navazuje tato strategie zejména na tyto dokumenty:

- Úmluva Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením
- Sdělení Evropské komise o Evropské strategii pro pomoc osobám se zdravotním postižením 2010–2020: Obnovený závazek pro bezbariérovou Evropu, v němž je ohledně sportu zdůrazněna potřeba zlepšit přístupnost sportu, podporovat účast na sportovních událostech a organizaci sportovních akcí pro osoby se zdravotním postižením
- Závěry Rady Evropské unie a zástupců členských států zasedajících v Radě o přístupu osob se zdravotním postižením ke sportu
- Stanovy IPC, stanovy dalších mezinárodních autorit v oblasti sportu pro ZPS
- IPC a další mezinárodní autority v oblasti sportu pro ZPS: Strategický plán 2019-2022 včetně předchozích plánů
- Strategie Rady sportovců IPC
- Strategické plány jednotlivých letních a zimních sportů IPC
- Zákon o podpoře sportu č. 115/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- Aktuální Programové prohlášení vlády ČR – část, která řeší oblast podpory sportu
- Koncepce SPORT 2025
- II. Akční plán ke koncepci SPORT 2025 na období 2020-2021
- Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020

3. Strategické oblasti podpory parasportu v ČR

Každá oblast navazuje svým obsahem na některou část významných dokumentů uvedených v kap. 2.5. Jednotlivé oblasti jsou rozděleny do samostatných kapitol. Na úvod kapitoly je nejprve stručně představena dokumentace, ke které se obsah kapitoly vztahuje, a poté následuje popis současného stavu v dané oblasti. Jádrem každé kapitoly tvoří cíle, jichž má být dosaženo a opatření vedoucí k jejich naplnění.

3.1 Konceptní prostředí parasportu

Hlavními dokumenty, z nichž tato kapitola vychází, jsou Stanovy IPC, Strategické plány IPC do roku 2022, strategické plány a koncepce jednotlivých sportů vyhotovených IPC a dalšími mezinárodními autoritami jednotlivých sportů pro ZPS. Podle těchto dokumentů se řídí všechny NPV a další národní střešní organizace zabývající se sportem pro ZPS ve všech vyspělých i některých rozvojových zemích. Střešní organizace pro sport ZPS v ČR jsou ve vyspělém světě v podstatě jediné, které nastavenou praxi nerespektují. Dlouhodobé vzájemné spory a zcela nekonceptní postupy střešních organizací se velmi negativně odrážejí na nízké kvalitě poskytovaných sportovních podmínek pro jednotlivé sporty a s tím v úzké návaznosti na rapidně klesající úspěšnosti české reprezentace. V jednotlivých sportech nejsou stanoveny ucelené koncepce, široká veřejnost nezná složení jednotlivých sportovních týmů, v rámci střešních organizací se velmi špatně dohledávají kontakty na realizační týmy jednotlivých sportů, pokud vůbec trvale existují. Většina sportovců reprezentačních týmů trénuje individuálně, chybí jasná a transparentně nastavená kritéria pro účast na zahraničních závodech typu EP, ME, MS, SP, PH, GG, DH apod. Podmínky účasti na oficiálních závodech národních a mezinárodních autorit bývají nastaveny diskriminačním způsobem a díky takto nastaveným podmínkám se některých nejvyšších soutěží nemohou účastnit sportovci s nejvyšší výkonností.

Systémové nastavení prostředí parasportu musí vycházet ze základních podmínek parasportu definovaných jednotlivými mezinárodními autoritami. Z těchto důvodů se základním požadavkem stávají koncepce jednotlivých sportů pro ZPS (dále jen „Koncepce“). Koncepce se budou předkládat na základě podmínek uvedených ve Výzvě, kterou zveřejní NSA. Předkladatelem Koncepce může být sportovní svaz nebo sportovní asociace s celostátní působností pro specifický druh zdravotního postižení sportovců nebo specifický druh sportu určený pro ZPS nebo sportovní svaz s celostátní působností pro specifický druh sportu, v jehož působnosti je také inkluze ZPS v daném sportu, tedy svaz, který v daném druhu sportu podporuje sport ZPS. Z předkladatelů Koncepcí jednotlivých sportů, které NSA vyhodnotí jako nejlépe vyhovující podmínkám Výzvy, budou vybráni gestoři jednotlivých sportů a stanou se jedinými oprávněnými žadateli v dotační výzvách Sportování bez bariér zaměřených na podporu sportovní reprezentace ZPS a podporu sportovních spolků ZPS

s celostátní působností, pro specifický druh zdravotního postižení sportovců nebo pro specifický druh sportu pro ZPS vyhlášených NSA. Předložením Koncepce na NSA se gestor zavazuje k jejímu naplnění. V oprávnění NSA je ověřit plnění cílů Koncepce a popřípadě přijmout adekvátní opatření (např. vyzvat gestora k nápravě nebo stanovit nového gestora na základě rozhodnutí odborné komise a Národní rady pro sport).

Cíl: Podpořit vznik komplexního systému parasportu s nastavením demokratických, transparentních a rovných podmínek pro všechny cílové skupiny v každém sportovním odvětví pro ZPS.

Opatření

1.1. Vypracovat koncepce jednotlivých sportů pro ZPS, na jejichž základě bude transparentně nastaveno kompletní prostředí parasportu v ČR s rovnými a demokratickými podmínkami pro všechny dotčené cílové skupiny

Gestor: Střešní sportovní organizace včetně ČPV a další svazy, federace a asociace působící v českém parasportu a dalšího sportu pro ZPS, NSA

Termín: 30.6.2020

1.2. Vypracovat metodiky jednotlivých výzev v oblasti státní podpory sportu na rok 2021 v souladu s koncepcemi uvedenými v bodě 1.1.

Gestor: NSA

Termín: do 31.7.2020

1.3. Podpořit systém zapojení parasportovců do systému resortních sportovních center

Gestor: NSA, MŠMT, MO, MV, Resortní sportovní centra

Termín: do 31.7.2022

1.4. Zajistit dostupnost aktualizaci specifických informací v rejstříku tak, aby byly využitelné ke snadnějšímu zajištění procesu financování

Gestor: NSA, všechny spolky působící v oblasti parasportu

Termín: průběžně

1.5. Podpořit vznik mediální koncepce pro parasport

Gestor: NSA, všechny spolky působící v oblasti parasportu

Termín: průběžně

3.2 Kvalita poskytovaných sportovních aktivit v parasportu

Tato kapitola vychází ze Závěrů Rady Evropské unie a zástupců členských států zasedajících v Radě o přístupu osob se zdravotním postižením ke sportu (2019/C 192/06), kde ve svých jednotlivých bodech vyzývá všechny zúčastněné k podpoře jednotlivých aktivit, které povedou ke zvýšení kvality sportovních aktivit jak v rekreačním, tak výkonnostním sportu ZPS.

NSA na tato doporučení navazuje a z těchto důvodů stanovuje body, kterými lze kvalitu sportovních aktivit významně zvýšit.

Cíl: Podpořit vznik a nastavení podmínek, které jsou nezbytně nutné ke zvýšení kvality realizovaných sportovních aktivit v parasportu

Opatření

1.6. Podporovat propojení kvalifikovaných trenérů a dalších odborníků působících v oblasti parasportu

Gestor: sportovní spolky pro ZPS, VŠ a SŠ s akreditací výuky aplikované tělesné výchovy a sportu pro ZPS, MŠMT, NSA

Termín: průběžně

1.7. Podporovat zapojení dobrovolníků do sportu ZPS

Gestor: sportovní spolky pro ZPS, NSA

Termín: průběžně

1.8. Podporovat postupné navýšování finančních prostředků směřovaných do podpory parasportu v investiční i neinvestiční oblasti

Gestor: sportovní spolky pro ZPS, NSA

Termín: průběžně

1.9. Podporovat systémovou práci s mládeží a talenty

Gestor: sportovní spolky pro ZPS, NSA

Termín: průběžně

1.10. Podporovat inkluzivní programy zaměřené na sport

Gestor: sportovní spolky pro ZPS, NSA

Termín: průběžně

4. Finanční dosahy realizace jednotlivých opatření

Realizace navržených opatření bude finančně zabezpečena zejména v rámci dotační podpory poskytované z rozpočtové kapitoly 362 NSA. V případě resortních center pak z příslušných rozpočtových kapitol zřizovatelů RSC, to znamená MV, MO, MŠMT.

Dosažením uvedených cílů a realizací jednotlivých opatření dojde k efektivnějšímu, hospodárnějšímu a účelnému využití nejen státní finanční podpory, ale i všech ostatních finančních prostředků určených na podporu ZPS. Vydefinované koncepce a kompetence zároveň podpoří eliminaci důvodů vedoucích k vrácení vyšších částek poskytnuté podpory zpět do státního rozpočtu.

5. Závěr

Na základě skutečností popsaných v tomto dokumentu je zřejmé, že na rozdíl od mnoha jiných zemí, je situace pro všechny skupiny působící v oblasti českého parasportu značně nepřehledná a nesystémově zajištěná. Chybí zejména nastavení rovného přístupu pro všechny zúčastněné, a to na základě vydefinování transparentních a srozumitelných kompetencí mezi jednotlivými střešními organizacemi. Tyto kompetence dlouhodobě chybí také v rámci hierarchie směřující od NPV směrem ke sportovním svazům a dále přes jednotlivé TJ/SK až po koncové účastníky působící v oblasti parasportu. Velmi netransparentně je nastavena oblast spolupráce střešních organizací s nejvyššími mezinárodními autoritami, a to včetně působení ČPV ve struktuře IPC.

Situace byla dlouhodobě řešena na všech možných úrovních včetně MŠMT, a v posledních letech velmi intenzivně také ve spolupráci s podvýborem pro sport v Poslanecké sněmovně ČR. Vzhledem k tomu, že v řešení jednotlivých problematik není dlouhodobě zaznamenán žádný pozitivní posun, je cílem NSA převzít roli mediátora a koordinátora v prostředí parasportu v ČR tak, aby bylo dosaženo hlavního cíle. Tím je vybudování kvalitního sportovního prostředí pro ZPS prostřednictvím nastavení demokratických, transparentních a rovných podmínek pro všechny cílové skupiny působící v této oblasti.

Současný stav má za následek nízkou úroveň kvality realizovaného parasportu téměř na všech úrovních, důsledkem čehož dlouhodobě a zásadně klesá také úspěšnost českých výprav na vrcholných soutěžích v této oblasti. Naopak profesionalizace ostatních zemí umocňuje rozdíly mezi Českou republikou a světem.

Vytváření podmínek pro sport zdravotně postižených občanů ukládá NSA zákon o podpoře sportu. Podporu pro nastavení a vytváření kvalitních podmínek obsahuje tento Plán, který upřesňuje směry, kterými se má spolupráce vládních i nevládních organizací v následujícím období ubírat.

Z Plánu bude kromě jiného vycházet nastavení některých zásadních kritérií jednotlivých výzev pro investiční i neinvestiční podporu parasportu. Z Plánu bude zároveň vycházet další metodická podpora NSA směrem k prostředí parasportu.

Konkrétní jednotlivé kroky pro rozvoj parasportu v ČR na období 2020–2022 jsou následující:

1. Nastavení funkčního systému parasportu s transparentními, demokratickými a rovnými podmínkami.
2. Nastavení podmínek umožňujících zvýšení kvality realizovaných sportovních aktivit na všech úrovních v oblasti parasportu.
3. Za pomoci předchozích kroků posílit nastavení proinkluzivního sportovního prostředí v České republice.
4. Za pomoci předchozích kroků posílit a nastavit silné kompetence střešních organizací v oblasti parasportu tak, aby bylo dosaženo jejich vzájemné pozitivní kooperace vedoucích ke zvýšení kvality v prostředí parasportu jak na národní, tak na mezinárodní úrovni.

Jsme přesvědčeni, že naplnění všech nastavených cílů je zvládnutelné pouze za intenzivní a aktivní spolupráce všech partnerů v oblasti parasportu. Pro realizaci všech kroků vedoucích k naplnění stanovených cílů vnímá NSA jako významné partnery všechny cílové skupiny a do plnění cílů stanovených tímto dokumentem vstupuje s očekáváním a podporou proaktivního přístupu střešních organizací a zejména ČPV. Ačkoliv je zřejmé, že na rozdíl od NPV v ostatních zemích ČPV velmi dlouhý čas nijak nevyužil na realizaci a zlepšení podmínek pro parasport v ČR, existuje stále prostor pro společnou spolupráci na dosažení nastavených cílů.

NSA na základě dlouhodobé spolupráce a komunikace s představiteli všech oblastí parasportu v ČR vnímá velmi silně potřebu změn popsanych v tomto dokumentu. Jejich realizace povede k nastavení jasných, předvídatelných pravidel v oblasti parasportu v ČR, a tím i k dosažení definovaných cílů.

6. Použité zkratky

Česká asociace handicapovaných sportovců	ČATHS
Česká federace Spastic Handicap	ČFSH
Česká republika	ČR
Český svaz mentálně postižených sportovců	ČSMPS
Český svaz neslyšících sportovců	ČSNS
Český svaz tělesně postižených sportovců	ČSTPS
Český svaz zrakově postižených sportovců	ČSZPS
Český Tým Transplantovaných, z.s.	CTT
Česká unie sportu	ČUS
Deaflympijské hry	DH
Evropský pohár	EP
Global Games	GG
Mezinárodní paralympijský výbor	IPC
Ministerstvo obrany	MO
Ministerstvo vnitra	MV
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	MŠMT
Mistrovství Evropy	ME
Mistrovství světa	MS
Národní paralympijský výbor	NPV
Národní sportovní agentura	NSA
Paralympijské hry	PH
Special Olympics	SO
Sportovní klub	SK
Strategický plán rozvoje parasportu	Plán
Světová federaci her transplantovaných	WTGF
Světová organizace neslyšících sportovců	CISS
Světový pohár	SP
Tělovýchovná jednota	TJ
Unie zdravotně postižených sportovců	UZPS
Vysokoškolské sportovní centrum	VSC
Zdravotně postižení sportovci	ZPS